

Catalunya país d'arxius, documents que fan Europa

Congrés Internacional d'Arxius Barcelona 2025

Àmbit 2 – Organització d'activitats de difusió

Catalunya país d'arxius, documents que fan Europa

Àmbit 2 – Organització d'activitats de difusió dels arxius

ÍNDEX

1. Context del projecte
2. Selecció de documents i adaptació del lema projecte
3. Metodologia, calendari, recursos
4. Suggeriments temàtics principals
5. Com participar

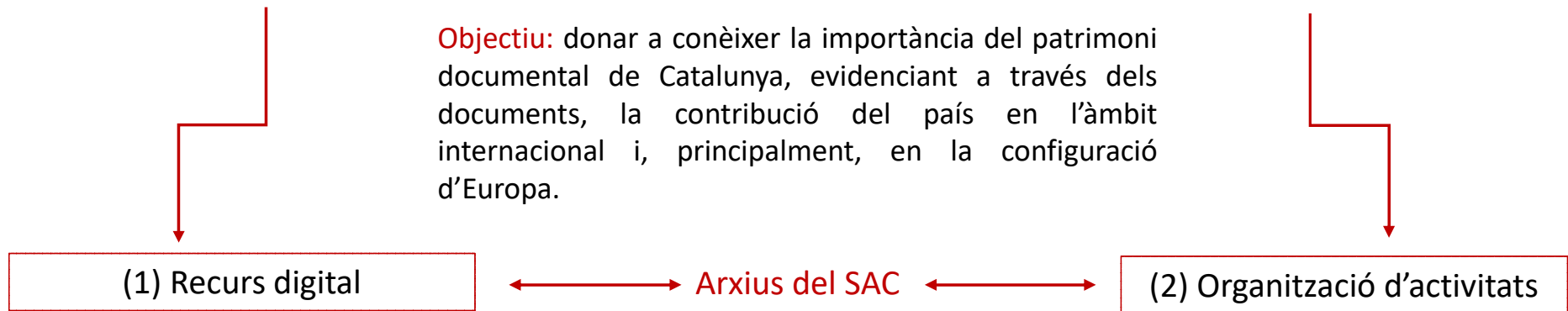
Catalunya país d'arxius, documents que fan Europa: (2) Organització d'activitats

Context

Congrés Internacional d'Arxius Barcelona 2025

“Catalunya país d'arxius, documents que fan Europa”

Objectiu: donar a conèixer la importància del patrimoni documental de Catalunya, evidenciant a través dels documents, la contribució del país en l'àmbit internacional i, principalment, en la configuració d'Europa.

Creació d'un **recurs digital** per mostrar la transcendència del patrimoni documental de Catalunya, des dels primers registres textuais fins a la nostra contemporaneïtat i que mostri el lligam de Catalunya amb la construcció d'Europa.

Presència del projecte arreu del país amb l'organització d'**activitats de difusió dels arxius**: exposicions presencials, cicles de conferències, visites guiades, edició de publicacions, realització d'audiovisuals, elaboració de recursos educatius, edició vídeos, càpsules per a xarxes socials...

Catalunya país d'arxius, documents que fan Europa: (2) Organització d'activitats

Selecció de documents i adaptació del lema

criteris diversitat:

- Cronologia
- Tipus de fons
- Tipologies documentals
- Territorial
- Temàtica

Suggeriments temàtics principals per a l'organització d'activitats de difusió dels arxius

1. Sistema institucional i governança
2. El territori, una nació de límits canviants
3. Els motors econòmics
4. Els hàbitats històrics: urbanisme i arquitectura
5. L'organització dels serveis col·lectius
6. Batecs de la societat catalana

Eixos Congrés:

- Memòries: la voluntat de no oblidar.
- Noves memòries. Com tractar la memòria dels migrants i desplaçats
- L'apropiació de les memòries
- Arxius i identitats.
- Arxius i tecnologies
- Arxius i professió

Adaptació del lema a la institució /tipologia /àmbit geogràfic de cada arxiu:

Catalunya país d'arxius, (per exemple)

documents del Bisbat de Lleida que fan Europa
documents de l'Urgell que fan Europa
documents de Barcelona que fan Europa
documents de Catalunya que fan Europa
documents de l'arquitectura catalana que fan Europa
documents de la música catalana que fan Europa

...

Catalunya país d'arxius, documents que fan Europa: (2) Organització d'activitats

Metodologia, calendari, recursos

Metodologia:

- Tramesa electrònica a tots els arxius del SAC de la informació sobre el projecte i com participar-hi.
- La recopilació de la informació sobre les activitats de difusió es farà mitjançant un formulari electrònic. Cada activitat s'haurà de consignar de manera individualitzada (un formulari per a cada activitat).
- La informació sobre el projecte i com participar-hi, es trobarà en la pàgina web [Catalunya país d'arxius, documents que fan Europa | Patrimoni Cultural. Generalitat de Catalunya \(gencat.cat\)](https://www.gencat.cat/catalunya-pais-darxius)
- Bústia per a la tramesa de consultes i dubtes: ICABarcelona2025.cultura@gencat.cat

Catalunya país d'arxius, documents que fan Europa: (2) Organització d'activitats

Metodologia, calendari, recursos

Recursos:

- Kit de disseny gràfic per a ús dels arxius que participin en el projecte.
- Difusió del projecte a través de la comunicació institucional (Premsa, Portals web, xarxes socials, Agenda de l'Agència del Patrimoni Cultural, etcètera). Retroalimentació entre tots els elements de comunicació existents: pàgines web de l'ICA, de l'artefacte digital, etcètera.
- Audiovisual sobre “Catalunya país d'arxius, documents que fan Europa”.

(2) Organització d'activitats: Suggeriments temàtics principals

1. Sistema institucional i governança

Des de l'Edat Mitjana, Catalunya ha promogut un sistema de govern local avançat, amb municipis que gaudien d'un alt grau d'autonomia. Aquesta tradició ha estat un precursor important del principi de subsidiarietat que és fonamental en la Unió Europea. La governança local a Catalunya, amb consells municipals autònoms, ha exemplificat com les entitats locals poden gestionar el bé comú, amb eficàcia, contribuint a la descentralització i la proximitat.

Les Corts catalanes medievals són una de les primeres institucions parlamentàries d'Europa. Aquest sistema va proporcionar un fòrum per a la representació plural dels diferents estaments de la societat, sent un precursor dels parlaments moderns. Les Corts van establir el precedent de la negociació, el consens i el control fiscal, elements que són crucials en els sistemes democràtics europeus. També es va consolidar una tradició jurídica molt influent, amb els "Usatges de Barcelona", una de les primeres compilacions de dret feudal europeu, entre d'altres. Aquestes codificacions legals han influït en el desenvolupament del dret europeu, promovent la idea de l'estat de dret i la codificació de lleis que són un pilar de les democràcies modernes. Un exemple paradigmàtic és l'existència de la Generalitat de Catalunya. Creada inicialment com una comissió permanent de les Corts per gestionar les contribucions concedides al rei, la Generalitat va arribar a desenvolupar-se com una institució d'autogovern amb una llarga història d'autonomia.

A partir de l'entrada d'Espanya a la Unió Europea el 1986, Catalunya ha participat activament en les institucions europees i ha treballat per a la integració europea. Les regions han jugat un paper important dins de les estructures de la Unió, tot contribuint a desenvolupar una política de cohesió territorial i de promoció de la diversitat cultural dins d'Europa.

(2) Organització d'activitats: Suggeriments temàtics principals

2. El territori, una nació de límits canviants

Reflexionar sobre Catalunya com una nació de límits canviants pot aportar una visió rica i complexa sobre com aquesta realitat territorial i política ha influït en la construcció de la idea europea al llarg dels segles. Els canvis en les seves fronteres, i les influències culturals i relacions establertes amb altres entitats polítiques —sovint en conflicte— han estat una característica clau de la seva història en clau europea. La història de Catalunya és una història de canvi i adaptació.

Des de l'època dels comtats fins a l'actualitat, les fronteres catalanes han sofert múltiples modificacions a causa de conquestes, aliances i tractats. Aquesta capacitat d'adaptar-se als canvis, tot mantenint la seva identitat cultural i política, ha servit d'exemple de resiliència i flexibilitat. Aquesta adaptabilitat és un valor important en un context europeu que ha viscut canvis constants al llarg de la seva història. Els límits canviants han facilitat un flux constant d'intercanvi cultural i de idees. Les influències de les cultures romana, visigoda, àrab, francesa i castellana han enriquit Catalunya, permetent-li actuar com un pont cultural entre diferents regions d'Europa. Aquest trànsit continu de persones i idees ha fomentat la multiculturalitat i ha ajudat a establir una base per a la cooperació i la col·laboració europea.

La història de fronteres canviants ha contribuït a una estructura política i administrativa complexa. Des dels diferents comtats fins a la Corona d'Aragó i, més tard, la unió dinàstica amb Castella, Catalunya ha desenvolupat una rica tradició de governança, amb dinàmiques que han promogut la idea que territoris amb una forta identitat cultural pròpia poden coexistir i contribuir a una entitat més àmplia com és, en l'actualitat, l'Europa de les regions. Els successius canvis territorials han reforçat la consciència d'una identitat dinàmica i plural, a partir de la voluntat dels catalans de mantenir la identitat a través de diferents contextos històrics i geopolítics. Aquest fet ha ajudat a promoure la noció d'una Europa composta per nacions i regions amb identitats fortes però capaces de coexistir en una unitat plural. Això ha estat fonamental per a l'evolució de la idea d'una Europa unida en la diversitat.

(2) Organització d'activitats: Suggestions temàtics principals

3. Els motors econòmics

La història econòmica de Catalunya està profundament interconnectada amb la història europea. Des dels temps medievals fins a l'era moderna, Catalunya ha estat una regió indistriablement vinculada al teixit econòmic europeu. La seva capacitat d'adaptar-se als canvis, la seva innovació industrial i el seu esperit emprenedor l'han posicionat com una peça de l'economia a escala europea.

Durant l'Edat Mitjana, Catalunya es va consolidar com un centre comercial rellevant gràcies a la seva ubicació estratègica a la Mediterrània occidental. Els ports catalans van esdevenir punts de trobada per a comerciants de tot Europa i més enllà. La creació de còsols catalans d'Ultramar en diverses ciutats mediterrànies i europees n'és una mostra. Els mercaders catalans van establir rutes comercials que connectaven la Corona d'Aragó amb altres parts d'Europa, el nord d'Àfrica i fins i tot l'Orient Mitjà, afavorint l'intercanvi de béns però també d'idees.

Amb l'expansió mediterrània durant els segles XIII i XIV, el comerç català es va expandir encara més. Les relacions amb altres territoris europeus marítics, com Sicília, Sardenya i el sud d'Itàlia, van generar una gran influència econòmica a escala europea. Aquesta expansió territorial va portar prosperitat a Catalunya, permetent l'entrada de productes europeus i asiàtics, i establint la regió com un nucli vital de comerç i intercanvi cultural mantingut durant la baixa edat mitjana. A partir de la colonització del continent americà l'economia catalana va començar a transformar-se, iniciant la seva recuperació a final del segle XVII, gràcies a la revitalització de la protoindústria tèxtil i a la represa del comerç marítim. Aquesta economia de resiliència va preparar Catalunya per a les dinàmiques econòmiques modernes. La producció i el comerç de vi i d'altres béns agraris també van augmentar, contribuint al creixement econòmic i a la integració de Catalunya en els mercats europeus.

(2) Organització d'activitats: Suggeriments temàtics principals

3. Els motors econòmics

Amb la Revolució industrial, el país es transforma en motor econòmic destacat no només a Catalunya sinó a tot Espanya i el sud d'Europa, especialment en el sector tèxtil. La proliferació de fàbriques i colònies industrials al llarg dels rius catalans il·lustra aquest període de creixement econòmic. En paral·lel Catalunya estrena el primer ferrocarril de la Península ibèrica, protagonitzant una expansió de la xarxa ferroviària, connectant Catalunya amb altres regions de l'entorn i més enllà de tot Europa a través dels Pirineus, que va facilitar com mai abans el comerç i la mobilitat de mercaderies i persones.

En el segle XX, la guerra i la dictadura van malbaratar la trajectòria de creixement anterior, fet que va suposar un gran desafiament econòmic. Amb tot, a partir de les dècades de 1950 i 1960 s'experimenta un creixement econòmic destacat, gràcies als plans d'estabilitat econòmica i l'augment d'un nou sector: el turisme. La progressiva reobertura internacional de la dictadura franquista va permetre la reintegració de Catalunya en un nou context europeu, marcat per la modernització de les infraestructures i la promoció econòmica.

(2) Organització d'activitats: Suggeriments temàtics principals

4. Els hàbitats històrics: urbanisme i arquitectura

Els hàbitats històrics dels catalans són una clara manifestació de la cultura europea. Des de l'època romana fins a l'actualitat, Catalunya ha estat al centre de les evolucions culturals i arquitectòniques europees —i internacionals— integrant influències externes i reinterpretant-les amb una identitat pròpia. Aquesta constant interacció entre l'àmbit local i el global ha permès a Catalunya no només reflectir la cultura europea, sinó també influir-hi de manera significativa. Els seus espais urbans i arquitectònics són escenari d'una història de connexió, adaptació i contribució a l'ànima col·lectiva d'Europa.

Durant l'Edat Mitjana, Catalunya es va convertir en centre de confluència de diverses influències culturals europees. L'arquitectura romànica catalana mostra la interconnexió amb altres regions europees i la seva influència en la concepció de l'espai religiós. Les ciutats medievals catalanes van desenvolupar nuclis urbans amb carrers estrets, places centrals i edificis emblemàtics com ara seus del govern municipals, llotges de mercaders i edificis religiosos. A partir del segle XIII, l'arquitectura gòtica va deixar una empremta indiscutible a Catalunya, reflectint les tendències arquitectòniques que es desenvoluparen a altres parts d'Europa. Catedrals com la de Barcelona, Tarragona o Girona són testimonis de l'estil gòtic europeu, tot i que amb perfil propi.

En el segle XIX, en plena Revolució industrial, les ciutats de Catalunya s'emmirallaven amb Europa i les seves capitals, fet que va significar una transformació radical de l'arquitectura i l'urbanisme. L'expansió de les ciutats, amb la construcció de fàbriques i la creació de nous barris van canviar el paisatge urbà, influenciats per models industrials europeus. El Pla Cerdà per a l'Eixample de Barcelona va ser un exemple innovador de planificació urbana, en un moment clau de la transformació urbana de grans ciutats com ara París.

(2) Organització d'activitats: Suggeriments temàtics principals

4. Els hàbitats històrics: urbanisme i arquitectura

A finals del segle i principis del XX, el Modernisme català, present a bona part del territori català, va imprimir una empremta única a l'arquitectura catalana, que no només es va beneficiar de la influència del moviment europeu contemporani sinó que tenia arrels locals. Aquest estil va ser un reflex no només de l'estètica europea, sinó també d'un profund i raonat sentiment d'identitat cultural catalana dins del context europeu.

Més endavant, a mesura que avançava el segle XX, amb el Moviment Modern europeu es va veure la incorporació de noves idees arquitectòniques centrades en la funcionalitat i un nou ús de materials industrials. Arquitectes catalans com Josep Lluís Sert van portar aquestes idees a Catalunya, amb edificis i plans urbans com el del GATCPAC per al centre història de la capital catalana que reflecteixen una estètica de línies pures i una preocupació per la utilitat pública. Aquestes idees es van difondre ràpidament per tot el continent, mostrant com Catalunya estava en sintonia amb les tendències estètiques i funcionals del moment a Europa.

En el nostre segle XXI, Barcelona i altres ciutats catalanes han continuat sent pioneres en l'urbanisme innovador i sostenible. Projectes com el 22@ al Poblenou de Barcelona fan palès una preocupació per la revitalització urbana i el medi ambient, d'acord amb els objectius europeus d'innovació, inclusió social i sostenibilitat. La creació d'espais públics de qualitat, la rehabilitació de barris antics i la promoció del transport públic mostren un compromís amb els valors contemporanis europeus d'habitabilitat i qualitat de vida.

Organització d'activitats: Suggeriments temàtics principals

5. L'organització dels serveis col·lectius

L'organització per part dels poders governamentals a Catalunya durant la història dels serveis col·lectius ha estat un pilar essencial per al desenvolupament social del país al llarg dels segles. Aquesta atenció a les necessitats bàsiques de la població no només ha contribuït a la millora de la vida comunitària i a la cohesió i el benestar socials, sinó que també ha estat un reflex nítid de processos que tenien lloc de manera generalitzada arreu del continent europeu.

Durant l'Edat Mitjana, els molins d'aigua i els sistemes de regadiu van millorar les tècniques agrícoles locals, de la mateixa manera que la gestió del cicle de l'aigua era fonamental a les ciutats, al costat del proveïment d'aliments. Amb el pas dels segles, Catalunya va ser escenari d'innovacions en la gestió pública dels serveis col·lectius com ara la implantació de sistemes d'aigua potable i sanejament moderns a Barcelona a final del segle XIX, o, ja en les últimes dècades, els diversos projectes d'Agenda 21 que feien palès el compromís amb la sostenibilitat i el benestar col·lectiu.

Pel que fa a la gestió sanitària, Catalunya té un llarg historial que inclou la creació d'hospitals i la millora de la higiene pública. L'Hospital de la Santa Creu de Barcelona, fundat el 1401, és un exemple emblemàtic d'aquesta tradició. A més, el país també va ser pioner en la creació de cementiris fora dels nuclis urbans per millorar la salut pública. Els esforços en sanitat pública reflecteixen una preocupació per la salut col·lectiva que ha alimentat la construcció europea a través de la cooperació en salut i higiene, ja fos en temps de les epidèmies medievals, com la Pesta Negra, o els brots del segle XX i, encara, del XXI. La creació de sistemes d'assistència social, com la Casa de la Caritat de Barcelona, va marcar un precedent en l'atenció als més vulnerables. Aquestes iniciatives mostren un compromís amb la justícia social que alimenta els valors europeus de solidaritat i inclusió social. Catalunya també ha desenvolupat històricament mecanismes per assegurar la seguretat i protecció ciutadana. El Cos dels Mossos d'Esquadra és una de les forces policials públiques més antigues d'Europa. A més, els serveis de protecció civil, especialment en resposta a emergències com els incendis, també són pioners a partir de la dècada de 1830.

Organització d'activitats: Suggeriments temàtics principals

5. L'organització dels serveis col·lectius

L'organització i reglamentació del desenvolupament de les infraestructures de transport també ha estat destacada, tant pel que feia al control dels transports tradicionals terrestres com, a partir de la segona meitat del segle XIX, dels nous mitjans de transport col·lectiu com els tramvies de tracció animal o elèctrics i, ja en el segle XX, la xarxa d'autobusos i de metro. A aquests també es van sumar els transports en vehicles particulars de motor, ja fos el metro o cotxes privats.

Finalment també cal destacar que la manera en què Catalunya ha gestionat l'organització dels serveis públics col·lectiu és una mostra de la seva voluntat d'eficiència i col·laboració institucionals, que són valors fonamentals de la identitat europea contemporània representada per la Unió. L'experiència de gestionar grans esdeveniments internacionals com ara els Jocs Olímpics de Barcelona'92 n'és una mostra que va servir com a model de cooperació urbana i regional no només a la capital catalana sinó a molts altres indrets del territori com a subseus olímpiques.

(2) Organització d'activitats: Suggeriments temàtics principals

6. Batecs de la societat catalana

La història de Catalunya mostra diversos escenaris en què s'evidencia la seva contribució a la construcció de la identitat europea contemporània, reflectida en diverses dimensions de la vida col·lectiva, cívica i cultural. Aquesta contribució ha estat contínua i polièdrica, fomentant valors de solidaritat, dignitat humana, participació ciutadana i diversitat cultural.

La xarxa urbana de Catalunya ha estat part d'un ric teixit que va ser escenari de coneixement i idees del pensament intel·lectual europeu. La Universitat de Cervera, establerta al segle XVIII —com ja havien fet segles abans els estudis generals de Barcelona, Lleida o Perpinyà—, va ser un focus de difusió de pensament acadèmic i científic contemporani que es va interconnectar amb altres centres europeus. Els estudiants i professors d'aquestes institucions van participar en una xarxa més gran de coneixement que va travessar fronteres.

Les viles, pobles i ciutats catalanes han estat protagonistes de moviments migratoris tant d'entrada com de sortida al llarg de la història, degut a la seva situació de pas entre els continents africà i europeu. Els catalans emigrants van portar amb si les seves tradicions, llengua i habilitats a altres països del continent, sumant-se a la cultura i processos de construcció de l'Europa dels segles XVIII-XX. A la inversa, els pobles catalans han acollit immigrants que han enriquit la diversitat i han plantejat noves maneres de conèixer i cooperar.

La forta tradició de l'associacionisme a Catalunya, que inclou ateneus, casals i altres entitats cíviques, ha jugat un paper fonamental en la participació ciutadana i la construcció del teixit social. Aquestes organitzacions han fomentat la vida cultural, educativa i social a les seves respectives comunitats de referència. Han fomentat valors de democràcia i participació, tot promovent la responsabilitat ciutadana i la cohesió social, que també són valors europeus. Durant el segle XIX, per exemple, Catalunya fou bressol del moviment cooperatiu a Espanya, en una època en què els treballadors van formar cooperatives de consum i producció. El model de cooperativa catalana és una mostra destacada d'institució basada en l'ajut mutu, la solidaritat, la igualtat i l'economia social.

(2) Organització d'activitats: Suggeriments temàtics principals

6. Batecs de la societat catalana

Arreu del país, durant els períodes dictatorials, hi ha hagut episodis i moviments de resistència contra els règims autoritaris, ja fos durant l'Antic Règim o més modernament en el segle XX. La seva lluita i les seves aportacions a la llibertat i la justícia social han contribuït a establir els valors democràtics i de drets humans que sustenten la idea d'Europa. Catalunya també s'ha destacat per la lluita pels drets de les dones i altres col·lectius tradicionalment marginats. Figures com Aurora Bertrana i Carme Karr van ser pioneres en la defensa dels drets de les dones i la igualtat de gènere ja des de principis del segle XX. Els moviments socials a Catalunya han contribuït a una consciència més gran i a la implementació de polítiques inclusives a Europa, reforçant la defensa dels drets humans i les igualtats.

En l'àmbit educatiu, una part important de la societat catalana ha defensat la necessitat de l'educació universal, laica i de qualitat com un dret essencial. Cal destacar figures com la de Francesc Ferrer i Guàrdia i l'Escola Moderna, que reflecteix els valors europeus d'igualtat d'oportunitats i accés a l'educació, amb la voluntat de promoure una ciutadania crítica. En el mateix sentit cal esmentar els esforços de la Mancomunitat i de la Generalitat republicana per impulsar la modernització del sistema educatiu durant el primer terç del segle XX i posteriorment durant la represa del sistema democràtic a cavall de les dècades de 1970 a 1980.

Com participar

- ❑ Emplena el formulari que trobaràs en l'apartat d'organització d'activitats de la pàgina web [Catalunya país d'arxius, documents que fan Europa](#) amb la proposta d'activitats de difusió de l'arxiu.
- ❑ Els temes principals suggerits per a l'organització d'activitats de difusió són:
 - ❑ Sistema institucional i governança
 - ❑ El territori, una nació de límits canviants
 - ❑ Els motors econòmics
 - ❑ Els hàbitats històrics: urbanisme i arquitectura
 - ❑ L'organització dels serveis col·lectius
 - ❑ Batecs de la societat catalana
- ❑ Envia el formulari abans del 31 d'octubre de 2024